

בעצמן, ולא משום תקרובת, ולכן נאסרות אף שאין זריקתן זריקה
 המשתברת כעין זריקת הדם שבפנים. אולם הזורק מקל לפני עבודה
 זרה, אין המקל עצמו נעשה חלק מן העבודה זרה, שהרי עיקרה של
 העבודה זרה אינו המקל אלא דבר אחר, ואי אפשר לאוסרו משום
 תקרובת, כיון שאין זו זריקה המשתברת, ואינה דומה לעבודת פנים.
 הקשה רבא לרב נחמן על תשובה זאת: הניחא – מובן הדבר למאן
 דאמר שעבודת פוכבים של עובד פוכבים אסורה מיד כשעשאה,
 וזו דעת רבי עקיבא (ע"ג), ולדבריו גם אבני המרקוליס נאסרו מיד
 כשנזרקו, וככל עבודה זרה שעדיין לא עבדה, אלא למאן דאמר
 שאינה אסורה עד שתעבד, וזו דעת רבי ישמעאל (וש), תישתרי –
 תהא האבן שנזרקה על המרקוליס מותרת, דהא לא פלחה – שהרי
 לא עבדה, אלא רק הקריבה לעבודה זרה ונעשתה חלק ממנה,
 ומשום תקרובת אינה נאסרת משום שאינה נעבדת כעבודה שבפנים,
 כפי שנתבאר.
 אמר ליה רב נחמן, אבני המרקוליס נחשבות כאילו נעבדו, כיון שכל
 אחת ואחת מהן נעשית בוריקתה עבודת פוכבים, וכן נעשית
 תקרובת להקריבה, שהרי זרקוה והקריבוה לכבוד חברתה, ובכך
 עבדו לחברתה, ונמצא שכל אחת מהאבנים נעבדת על ידי האבן
 הנזרקה אחריה, ולכן נאסרת עד שיבטלוה.
 שאל רבא את רב נחמן: אי הני, שטעם האיסור באבנים הוא מחמת
 שהן נעבדות על ידי האבנים שנזרקות אחריו, בתריותא מיהא
 תישתרי – מכל מקום תהא האבן האחרונה שנזרקה עד עתה מותרת,
 שהרי עדיין לא הקריבו לכבודה אבנים נוספות, והרי היא כעבודה
 זרה שעדיין לא נעבדה, המותרת. אמר ליה רב נחמן, אמנם האבן
 האחרונה אינה נאסרת, ואי דעת לה זיל שקלה – אם יודע אתה
 איזו היא, לך ותטלנה, אמנם כיון שלפי האמת אין לה היכר ואי
 אפשר לדעת איזו היא, יש לאסור מספק את כל האבנים.
 הגמרא מביאה שיטה אחרת מדוע כל אבני המרקוליס אסורות, ואף
 האחרונה שנזרקה: רב אשי אמר, כל אחת ואחת מהאבנים נעשית
 תקרובת לעצמה ותקרובת להקריבה, כלומר, כיון שצורת עבודת
 המרקוליס היא רק על ידי זריקת אבנים, הרי שהזריקה נחשבת
 כעבודה לא רק לאבנים שכבר מנוחות שם, אלא אף לאבן עצמה
 שנזרקה עתה, ובכך שעבודה עשאה 'עבודה זרה', ולכן אף האבן
 האחרונה נאסרת.
 הגמרא מקשה ממשנה על דברי רב גידל (לעיל ג), שרק עבודה שהיא
 כעין עבודה שבפנים נאסרת משום תקרובת עבודה זרה, ועל דברי
 רבא (ג), שרק זריקה המשתברת נחשבת כעין עבודה שבפנים
 ואסורה: הנין במשנה (ע"ג), מצא בראשו של המרקוליס כסות ומעות
 או בליים, הרי אלו מותרין בהנאה, כיון שאינם עשויים לנוי, ואף
 לא נתנו אותם לשם כך, אך אם מצא בראשו פרבילי ענבים –
 זמורות עם ענבים התלויים בהם, ועמרות של שבלים – שבלים
 מעוטרים בפירותיהם, ויניות או שקמים וסלתות, וכל דבר שפיוצא
 בו קרב לגבי המזבח, אסור בהנאה, כיון שתולים אותו לנוי בראש
 המרקוליס. מסיימת הגמרא את הקושיא: בשלמא יניות שקמים
 וסלתות אסורים בהנאה, כיון דאיכא בעיני פנים – ששייכת עבודה
 כעין זו בפנים, שהרי מנסכים יין על המזבח בבית המקדש, ומערבים
 שמן במנחות הקרבות על המזבח, והמנחות עצמן עשויות מסלתות,
 ואיכא – וגם יש בהם בעיני זריקה המשתברת, שהרי כשנזרקם
 נופלים ומשתברים, אלא בפרבילי ענבים ועמרות של שבלים, לא
 בעיני פנים איכא – אינם שייכים בפנים, וקשה על רב גידל שאמר
 לעיל (ג), שאין דבר נאסר משום תקרובת עבודה זרה אלא אם שייך
 בפנים, ולא בעיני זריקה המשתברת איכא, שהרי אינם משתברים
 בוריקתם, וקשה על רבא שאמר (שם ע"ג) שצריך שתהיה בו זריקה
 המשתברת.
 מתרצת הגמרא: אמר רבא, אמר עולא, המשנה האוסרת זמורות
 ענבים ועטרות שבלים התלויים בראש המרקוליס עוסקת באופן כגון
 שפצרון מתחלה להך – לשם עבודה זרה, שבמעשה זה יש עבודה
 כעין זביחה שבפנים.

תיב, ואף שאין דרכה של עבודה זרה זו במעשים אלו, מאחר
 שעובדים אותה במעשים אחרים הנעשים בצואה או מי רגלים,
 ומשום זריקתה היא כעין עבודת הזריקה שבפנים. וקשה, בשלמא
 – הדבר מובן לגבי עביט של מימי רגלים שחייב אף שאין דרכה
 בכך, משום שדומה לעבודה שבפנים, שכן במעשה זה איכא – ישנה
 זריקה המשתברת כדם הקרבנות, אלא בצואה, מאי זריקה
 משתברת איכא – כיצד שייכת זריקה המשתברת, הלא הצואה
 קשה ואינה נשברת ונופלת בוריקתה. ומוכח שחייב אף על זריקה
 שאינה משתברת, ושלא כדברי רבא.
 מתרצת הגמרא: מדובר בצואה לה שנסברת ונופלת בטיפות
 בוריקתה, ולכן שייכת בה זריקה המשתברת, וחייב.
 הגמרא רוצה לתלות במחלוקת תנאים את דברי רב (לעיל ג), שכל
 עבודה שהיא כעין זביחה אף שאינה כעין פנים חייב עליה: ליתא
 בתנאי – שמא נאמר שדברי רב שנויים במחלוקת תנאים, ששינוי
 בברייתא, שקטף לה – לעבודה זרה חנב, רבי יהודה מתיב, בין אם
 דרכה של אותה עבודה זרה בכך ובין אם אין דרכה בכך, והקמים
 פוזרים. מאי לאו בהא קמיפליג – האם לא בזה נחלקו התנאים,
 דמר – שרבי יהודה שמחייב גם בעבודה זו סבר, אמרינן שחייב על
 עבודה שהיא בעיני זביחה, אף שאין בפנים כעבודה זו ממש, וכפי
 שאמר רב ששברית מקל דומה לשחיטה וחייב עליה, ומה סבר –
 וחכמים שפטרוא סבר, לא אמרינן שחייב על עבודה שהיא בעיני
 זביחה אלא רק כאשר היא בעיני עבודות פנים, כלומר ששייכת
 ממש בפנים, ושחיטת חגב אינה שייכת בפנים ולכן פטור, והוא הדין
 שיפטרו את השובר מקל.
 דוחה הגמרא: לא, דכולי עלמא – לדברי הכל לא אמרינן שחייב
 על עבודה שאין דרך עבודה זרה בה כשהיא בעיני זביחה, אלא
 עבודה שהיא בעיני עבודת פנים בעיני – צריכים שיעשה לעבודה
 זרה כדי להתחייב, ושאינו חנב – ושונה היא שחיטת חגב שחייב רבי
 יהודה, הואיל וצואתו דומה לצואת בהמה, כלומר שיש לו צואר
 כבהמה, ונחשבת שחיטתו כשחיטת בהמה, ולפיכך הרי זו ממש כעין
 עבודה שבפנים, ולכן חייב אף אם אין דרכה של אותה עבודה זרה
 בכך.
 רב ממשך לדון בעבודה זרה שעבודתה במקל, ועתה מבאר את דין
 ההשתמשות במקל שעבד בו: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה
 אמר רב, עבודת פוכבים שעובדין אותה במקל, אם שבר מקל
 בפניה תיב, ונאסרת תקרובת עבודה זרה זו, דהיינו המקל ששבר
 בפניה, אך אם זרק מקל לפניו, תיב אם דרך עבודתה בוריקת מקל,
 ואף על פי כן אינה נאסרת, משום שאין זריקת המקל נחשבת
 לעבודה שהיא כעין עבודה שבפנים, וכפי שיתבאר, ומשום כך לא
 חל עליה איסור הנאה של תקרובת עבודה זרה, אף על פי שהוא חייב
 על העבודה עצמה.
 רב נחמן מבאר מדוע אין זה נחשב כעבודה שבפנים: אמר ליה רבא
 לרב נחמן, מאי שנא – במה שונה שבר מקל לפני עבודה זרה
 שנאסר המקל משום תקרובת, הרי זהו משום דהויא ליה – שנחשב
 בעיני זביחה, הרי זרק מקל לפניו, תיב אם דרך עבודתה בוריקת מקל,
 דם הקרבנות, וצריך המקל להאסר. אמר ליה רב נחמן, כדי שתהא
 זריקתו כעין עבודה שבפנים ויתחייב עליה, בעיני שתהא זריקה
 המשתברת, וליתא – ובוריקת מקל אין המקל נשבר.
 הקשה לו רבא: אלא מעתה שיש צורך בוריקה המשתברת, קשה,
 אבני בית מרקוליס, שזו עבודה זרה העשויה מאבנים, ועובדים
 אותה על ידי זריקת אבנים עליה, כמה יאסרו, הלא אין זריקתן
 משתברת, ואילו במשנתנו (לעיל מט) מבואר שהאבנים אסורות
 בהנאה. אמר ליה רב נחמן, אף לדידך קשיא לי – אף אני התקשיתי
 בקושיא זו, ושאלתי זאת לרבה בר אבונה, ורבה בר
 אבונה שאל זאת לחייא בר רב, וחייא בר רב שאל לאביו רב, ואמר
 ליה, הזורק אבן למרקוליס נעשה כמגדל עבודת פוכבים עצמה,
 כיון שהמרקוליס עשוי מאבנים, והאבנים שזורק עליו נוספים עליו
 ונעשה עבודה זרה גדול, ונאסרים האבנים מחמת היותן עבודה זרה

1 הגמרא מבארת דין נוסף הנלמד מכך שאיסור עבודה זרה הוא
2 בעבודה בעין פנים: **אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, מנזן לזובח**
3 **בהמה פעלת מום לעבודת פוככים, שהוא פטור, שנאמר** (שמות כב
4 **יט) 'זובח לאלהים יתרום בלתי לה' לבדו', וזובח לאלהים פירושו**
5 **זובח לעבודה זרה** (סנהדרין ט), ו'יחרם' היינו ימות, וממה שנאמר שם
6 **'בלתי לה' לבדו' מוכח, שלא אסרה תורה אלא זביחה שהיא כעין**
7 **פנים, ואילו בהמה בעלת מום אינה ראויה להקריבה לה, ואינו חייב**
8 **עליה.**
9 הגמרא מבררת במה מדובר: **הוי כה רבא - דן רבא בדין זה, כמא**
10 **- באיזה מום מדובר, אילימא - אם נאמר שמדובר בדוקין שפגעין -**
11 **בקרוב המכסה את העין, קשה, השתא לבני נח חויא לזבוה פכמה**
12 **דידהו - הרי בהמה עם מום כזה מותר לבני נח להקריבה לפני ה'**
13 **בבמה שלהם, ורק בהמה מחוסרת אבר נאסר להם להקריבה לה,**
14 **לעבודת פוככים מיפעיא - וכי צריך לומר שהזובח לעבודת כוכבים**
15 **בהמה כזו חייב, והרי על ידי זה נחשבת זביחתה כעין זביחה שבפנים.**
16 **אלא ודאי צריך לומר, שמדובר בבעל חי מחוסר אבר, שאינו ראוי**
17 **כלל להקרבה לה, ודין זה הוא כדרכי אלעזר, דאמר רבי אלעזר,**
18 **מנזן למדים לבעל חי מחוסר אבר שהוא אסור בהקרבה לבני נח,**
19 **שנאמר** (בראשית ו יט) **'ומכל החי מכל בשר שנים**
20 **מכל תביא אל התבה להחית אתך, ומריבוי הכתוב 'ומכל החי' יש**
21 **לדרוש שאמרה התורה 'הבא בהמה שחיוין כל ראשי האכרין**
22 **שלה', אבל אם חסר בה אבר לא יביאנה לתיבה, משום שהיה גלוי**
23 **וידוע לפני ה' שלאחר המבול עתיד נח להקריב מן הבהמות שהביא**
24 **לתיבה, ובהמה שחסר לה אבר אסורה בהקרבה.**
25 **מקשה הגמרא על דרשת רבי אלעזר: הרי האי 'ומכל החי' מיפעי**
26 **ליה למעוטי טריפה - פסוק זה נצרך לאומרו כדי למעט שאין**
27 **להביא לקרבן בהמה טריפה שאינה יכולה לחיות. מתרצת הגמרא:**
28 **המיעוט של טריפה, (מלהחיות) [מ'לחיות] זרע נפקא - הוא נלמד,**
29 **שנאמר** (וי' ט) **לחיות זרע על פני כל הארץ, ומדויק מתיבות 'לחיות זרע', שצריך**
30 **להביא בהמה הראויה ללדת ולחיות זרע, ולא טריפה, שאינה ראויה**
31 **ללדת.**
32 **ממשיכה הגמרא ומקשה: הניחה - הדבר מובן למאן דאמר (תוספתא**
33 **חולין פ"ג ה"ו) שטריפה אינה יולדת - אינה יכולה ללדת, וניתן למעטה**
34 **מ'לחיות זרע, אלא למאן דאמר שטריפה יולדת, מאי איכא**
35 **למימר - כיצד נבאר זאת ונלמד למעט טריפה מקרבן, הלא לדבריו**
36 **אין למעט טריפה מ'לחיות זרע, אלא צריך למעטה מ'ומכל החי',**
37 **ואם כן אין הפסוק מיותר למעט מחוסר אבר. מתרצת הגמרא: אמר**
38 **קרא** (שם ו ט) **'תביא אל התבה להחית אתך, ויש לדייק מלשון**
39 **'אתך', שכונתו שיהיו בעלי החיים כדומין לה, וכשם שנח אינו**
40 **טריפה כך בעלי החיים שמביא אל התיבה לא יהיו טריפה.**
41 **מקשה הגמרא: ודלמא נח גופיה טריפה תהו - ושמא נח עצמו היה**
42 **טריפה, וממילא אין למעט טריפה מאתך' בדומים לה, אלא יש**
43 **ללמד למעט מלשון הפסוק 'ומכל החי' שהוא לשון ריבוי, והיינו**
44 **שצריך להיות חי ובריא ולא טריפה. מתרצת הגמרא: 'תמים' בתיב**
45

46 **ביה - נאמר על נח (שם ו ט) 'צדיק תמים, ו'תמים' היינו שאין בו מום**
47 **העושהו טריפה.**
48 **מקשה הגמרא: דלמא כוונת הפסוק שהוא תמים כדרכיו, שמידותיו**
49 **טובות ומתוקנות, שהוא עניו, שפל רוח וסבלן, ולא שאינו טריפה.**
50 **מתרצת הגמרא: לענין דרכיו, 'צדיק' בתיב ביה, ללמדנו שדרכיו**
51 **טובים, וממילא 'תמים' שנאמר שם היינו שאינו טריפה. מקשה**
52 **הגמרא: דלמא כוונת הפסוק שהיה תמים כדרכיו, שמידותיו טובות**
53 **ומתוקנות, וצדיק כמעשיו, שמעשיו היו טובים בלא מעשי עוול**
54 **וחמס, ולא בא ללמד שלא היה טריפה.**
55 **הגמרא מוכיחה באופן אחר שנח לא היה טריפה: לא מצית אמרת**
56 **- אינך יכול לומר דנח גופיה טריפה תהו - שאף נח עצמו היה**
57 **טריפה, דאי סלקא דעתך נח טריפה תהו - שאם תעלה בדעתך**
58 **שנח היה טריפה, יקשה, שהרי אמר לו ה' אתך' והיינו דומים לה, וכי**
59 **יתכן דאמר ליה רחמנא, דכוותך עיל - דוקא טריפות הדומים לה**
60 **הכנס לתיבה, אך שלמין לא תעיל - אל תכניס לתיבה, הרי ודאי**
61 **לא יתכן לומר כן, ומכך שאמר לו ה' להכניס בעלי חיים הדומים לו,**
62 **מוכח שלא היה טריפה, וציהו ה' להכניס בעלי חיים שאינם טרפות.**
63 **הגמרא מבררת מה למדים למסקנא מהפסוק 'לחיות זרע', מקשה**
64 **הגמרא: השתא דנפקא מ'אתך' - עתה שלמדים מהפסוק 'להחית**
65 **אתך' למעט טריפה, והיינו שנח הביא לתיבה בעלי החיים הדומים לו,**
66 **שאינם טריפה, אם כן הפסוק (להחיות) [ל'לחיות] זרע למה לי - מה**
67 **בא ללמד. מתרצת הגמרא: אי - אם היינו למדים את דין הקרבן בנח**
68 **נח רק מתיבת אתך, תהו אמיאנא - היינו אומרים שיכול נח להכניס**
69 **לתיבה בעלי חיים שיהיו לו לצוותא בעלמא - רק לשהות עמו**
70 **לכבודו, והטעם שהקפידה התורה שלא יכניס טריפות הוא מחשש**
71 **שימותו ויתבטל הצוות, אך בעלי חיים שאינם טריפות הוא יכול**
72 **להכניס, ואפילו בעל חיים שהוא זקן, ואפילו קרים, שאינם טריפה,**
73 **אך אינם יכולים להוליד, יכניסם לתיבה, ולא היינו ממעטים אותם**
74 **מהקרבה, קא משמע לן הפסוק (להחיות) [ל'לחיות] זרע, שלא**
75 **יכניס מי שאינו מוליד, משום שגם הוא פסול לקרבן.**
76 **הגמרא מבארת את הדין בזביחה ששייכת בפנים לעבודה זרה שאין**
77 **זו דרכה: אמר רבי אלעזר, מנזן למדים לשוחט בהמה למרקוליס,**
78 **שהוא חייב, אף שאין דרכו של המרקוליס בזביחה אלא בזריקת**
79 **אבנים, שנאמר לאחר החיוב להביא את הקרבנות לאהל מועד ו'לא**
80 **יזבחו עוד את זבחהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם' (ויקרא יז ז),**
81 **כלומר שיש איסור לזבוח לעבודה זרה, ואם אינו ענין לכדרכה -**
82 **לאסור זביחה לעבודה זרה שדרכה בכך, שכן איסור זה כבר נלמד**
83 **מדכתיב 'איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה בן גם אני'**
84 **(דברים יב ל), תגהו ענין לשלא כדרכה - לאסור זביחה לעבודה זרה**
85 **שאין דרכה בכך, כגון הזובח בהמה למרקוליס, שחייב.**
86 **הגמרא מקשה על הלימוד מהפסוק 'ולא יזבחו' וגו' לאיסור עבודה**
87 **זרה: והא - וכי פסוק זה 'ולא יזבחו' להכי הוא דאמא - לכך הוא**
88 **בא, לאסור זביחה לעבודה זרה אף שאין זו דרכה, הרי האי מיפעי**
89 **ליה - פסוק זה נצרך לכדנתיא - ללמד איסור אחר ששינוי בברייתא**
90 **(תורת כהנים אורי פ"ט),**

57 פְּרָבִילִי עֲנִיבִים – זמורות שענבים תלויים בהם, וְעֲמֻרֹת שֶׁל שְׁבִילִים
58 – שבלים מעוטרים בתבואה, וַיִּנְיֹת או שְׁמֵנִים וּסְלֹתוֹת, וְכָל דָּבָר
59 שֶׁבִיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹ אֵלוֹ, אֲסוּר בְּהִנְאֻחָה.

נמרא

60 התבאר במשנה שמעות, כסות וכלים שנמצאו על מרקוליס, מותרים.
61 מבררת הגמרא: מְנַהֲנֵי מִיָּלִי – מדיכן למדים דברים אלו. מבארת
62 הגמרא: אָמַר רַב הֵייבָא בְּרַי יוֹסֵף, אָמַר רַב אִישׁוּעִיא, כְּתוּב אֶחָד
63 אֲמַר (דברים כט טו) וַיִּתְרָאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גְּלוּלֵיהֶם עֵץ וְאֶבֶן
64 כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם, וַיֵּשׁ לִפְרֹשׁ שִׁבְעָן וְאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֵין
65 הַכוּוֹנָה לְעִבּוּדָה זְרָה עֲצֵמָה, אֵלֶּא הַכֵּל הוּא בְּכֹלל אֲשֶׁר עִמָּהֶם/
66 כלומר שאף העץ והאבן הם דברים שהקריבו הגויים לפני העבודה
67 זרה, ואת הכל כינה הכתוב 'שקוציהם', ללמד שכל המוקרב לעבודה
68 זרה נאסר בהנאה, וְכְתוּב אֶחָד אֲמַר (שם ז ח) לֹא תִחְמוֹד כֶּסֶף וְזָהָב
69 עֲלֵיהֶם, וּמִשְׁמַע שְׁדוּקָא כֶּסֶף וְזָהָב שִׁמְקֵרִיבִים לְעִבּוּדָה זְרָה נֹאסְרִים
70 בְּהִנְאֻחָה, אֶךְ עֵץ וְאֶבֶן שִׁמְקֵרִיבִים אֵינֵם נֹאסְרִים. הָא בְּיָצֵד – איך ניישב
71 את שני הפסוקים, וצריך לדרוש ולומר שהכתוב הראשון שנאמר בו
72 'עמיהם' הוא דְּוִמְיָא – בדומה דמה שנאמר 'עליהם', מָה בְּכַתּוּב
73 שנאמר בו 'עליהם' מבואר שרק דָּבָר שֶׁל נֹי אֲסוּר, שהרי נאמר בו
74 רק כסף וזהב שהם דברי נוי, אך דבר שאינו שֶׁל נֹי מוֹתֵר, אֵף בְּכַתּוּב
75 'עמיהם' דווקא דָּבָר שֶׁל נֹי אֲסוּר, וְאֵילּוּ דְּבַר שְׁאִינוּ שֶׁל נֹי מוֹתֵר,
76 ומה שנאמר שם 'עץ ואבן' היינו כגון כלי מצויר העשוי מהם.
77 שואלת הגמרא: וְשִׁמּוֹנָא נֹאמֵר לְדוּפֵר, שהכתוב 'עליהם' שבו
78 כתובים רק כסף וזהב, הוא דְּוִמְיָא דְּמָה שֶׁנֹּאמֵר 'עמיהם', שבפסוק זה
79 נכללו גם עץ ואבן, ונדרוש כך, מָה 'עמיהם' היינו כָּל מָה שֶׁעִמָּהֶם,
80 ואף דבר שאינו של נוי, שהרי נאמר שם 'עץ ואבן' שסתם דבר העשוי
81 מהם אינו של נוי, אֵף הַכְּתוּב 'עליהם' כולל כָּל מָה שֶׁעִלֵּיהֶם ואף דבר
82 שאינו של נוי. משיבה הגמרא: אִם בֵּין שְׁדוּרְשֵׁים אֵת הַכְּתוּב 'עליהם'
83 שהוא בדומה לכתוב 'עמיהם', וכל דבר אסור, אף שאינו של נוי, לֹא
84 יֵאמָר הַכְּתוּב אֵת הַפְּסוּק 'עליהם' כָּלל, שהרי אין למדים משם דבר,
85 אלא ודאי נאמר 'עליהם' כדי ללמד על הפסוק 'עמיהם', שאף הוא
86 עוסק רק בדברים של נוי, ומה שנאמר בו 'עץ ואבן' היינו בכלים של
87 נוי. וכיון שדרשנו מהפסוקים שרק דבר של נוי אסור, לכן התירה
88 משנתנו דברים שאינם של נוי שנמצאו על גבי העבודה זרה.

89 מקשה הגמרא: הרי במשנה התבאר שמעות שנמצאו שם ומותרות,
90 והרי מְעוֹת דָּבָר שֶׁל נֹי הוּא, ומדוע אינו נאסר. מתרצת הגמרא:
91 אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יְנָאי – אמרו החכמים שבבית המדרש של רבי ינאי,
92 במשנה מדובר בְּכִים (בארנקן) קְשׁוּר וְתֹלָי לֹו לְמַרְקוּלִיס בְּצִנְאוֹרָו,
93 שאין בוה נוי לעבודה זרה, ויתכן שהניחום בעליהם להצניעם שם, או
94 על מנת ליתנם לשכר כומרי העבודה זרה.
95 ממשיכה הגמרא ומקשה: הרי במשנה מבואר שאם מצא שם כסות
96 (בגד) מותרת, ומדוע, הלא כְּסוֹת דָּבָר שֶׁל נֹי הוּא. מתרצת
97 הגמרא: אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יְנָאי, במשנה מדובר בְּכִסוֹת מְקוּפְּלוֹת
98 וּמְנַחֲתוֹת לֹו לְמַרְקוּלִיס עַל רֵאשׁוֹ, שאין זה נוי עבירה.
99 ממשיכה הגמרא ומקשה: מדוע התירה המשנה כלי המונח שם, והרי
100 כְּלֵי דָּבָר שֶׁל נֹי הוּא. מבארת הגמרא: אָמַר רַב פִּיפְא, מדובר
101 במשנה באופן דְּסְחִיפָא לִיה מְשִׁבְלִיתָא אֲרִישִׁייה – שנמצא גביע
102 ארוך מונח על ראשו בצורה הפוכה, שדבר זה ביוזן הוא לו ולא נוי.
103 הגמרא מביאה כלל נוסף בדברים הנמצאים לפני עבודה זרה: אָמַר
104 רַב אִסִּי בְּרַי הֵייבָא, כָּל דְּבַר שֶׁהוּא נִמְצָא לְפָנִים מִן הַקְּלָקְלִין –
105 המחיצה הפרוסה לפני העבודה זרה, אֲפִילוּ אִם נִמְצָאוּ שֵׁם מִים
106 וְקִלְחָ, שודאי לא ניתנו לנוי, אֲסוּר בְּהִנְאֻחָה, כיון שאנו תולים שלשם
107 תקרובת לעבודה זרה הנוחו שם, ומים ומלח כעין עבודה שבפנים
108 הם, ולכן אסורים אף אם אין דרך עבודתה בכך. וכל דבר הנמצא
109 מחוץ לְקְלָקְלִין, ודאי אינו מונח שם לשם תקרובת עבודה זרה, ורק
110 אם דָּבָר שֶׁל נֹי הוּא אֲסוּר, כפי שלמדו לעיל מהפסוקים, אך דבר
111 שְׁאִינוּ שֶׁל נֹי, מוֹתֵר, ואף אם הוא דבר הקרב בפנים, כיון שמחוץ
112

1 נאמר באיסור הקרבת שחוטין חוץ (ויקרא ז ד) וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
2 הֵבִיאוּ לְהַקְרִיב קֶרֶן לֹה' וגו', עַד כָּאֵן הוּא מְדַבֵּר בְּקֶדְשֵׁים
3 שֶׁהַקְרִיבִין לְהַקְרִיב לֹה' בבמה מחוץ לאהל מועד בְּשַׁעַת אִיסוּר
4 הַבְּמוֹת, והיינו לאחר שהוקם המשכן ונאסרו הבמות, וְאֵף הַקְרִיבִין
5 בבמה בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת, שֶׁהָרִי עוֹנֵשֵׁן אֲמַר בתורה, שֶׁנֹּאמַר
6 (שם) וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ וגו' וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקְרֵב
7 עִמּוֹ. עוֹנֵשׁ שְׁמַעֲנִי – למדנו מהפסוק, אֲוִהְרָה שְׁלֹא לְעִשׂוֹת כַךְ מִנִּי,
8 תִּלְמוּד לֹאמַר הַשְׁמֵךְ לִךְ שֶׁן תַּעֲלֶה עוֹלוֹתֶיךָ בְּכֹל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה/
9 (דברים יב יג).

10 הגמרא מפסיקה באמצע הברייתא ומבארת כיצד פסוק זה נחשב
11 לאזהרה: וְכִדְרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אִילָא, דְּאָמַר רַבִּי אֲבִין, אָמַר רַבִּי
12 אִילָא, כָּל מְקוֹם שֶׁנֹּאמַר אֶחָד מִן הַלְשׁוֹנוֹת הַשְּׁמֵר' ו'פִּן' ו'אֵל', אֵינוּ
13 בא לומר אֵלָּא שהעושה מעשה זה עובר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, ואף כאן כיון
14 שנאמר הַשְּׁמֵר' ו'פִּן', הרי זו 'אזהרה', איסור לא תעשה, לשוחט
15 מחוץ לאהל מועד.

16 מביאה הגמרא את המשך הברייתא: מְכַאֵן – מהפסוק (ויקרא ז ח)
17 'למען אֲשֶׁר יִבִּיאוּ וגו' וְאִילָא, ובכלל זה האיסור של יָלֵא וְיָבִחוּ וגו',
18 הוּא מְדַבֵּר בְּקֶדְשֵׁים שֶׁהַקְרִיבִין לֹה' בְּשַׁעַת הֵיחָד הַבְּמוֹת, והיינו
19 קודם שהוקם המשכן, על מנת להקריבם בבמה, וְהַקְרִיבִין בבמה
20 בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת – לאחר שהוקם המשכן ונאסרו הבמות,
21 שֶׁנֹּאמַר באותו ענין וְלִמְעַן אֲשֶׁר יִבִּיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת זְבַחֵיהֶם אֲשֶׁר
22 הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה וְהִבִּיאוּ לֹה' אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, ומלשון
23 הַפְּסוּק וְזָבַחְהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים' משמע שהכוונה לזבחים שֶׁהִתְרִי
24 לָךְ בְּכָר לְזֹבְחָם בְּבִמּוֹת, שאף זבח שהוקדש בשעת היתר הבמות,
25 נאסר לאחר מכן, כשהוקם המשכן ונאסרו הבמות. ממשיכה
26 הברייתא לדרוש את המשך הפסוק: מָה שֶׁנֹּאמַר 'עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה',
27 מִלְּמַד שֶׁכָּל הַזֹּבֵחַ כְּבֻשָׁה בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת, מַעֲלָה עָלָיו
28 הַכְּתוּב בְּאֵילוֹ הוּא זֹבֵחַ עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה, לְעִבּוּדָה זְרָה, שהשה
29 אותם הכתוב. ומה שנאמר בהמשך הפסוק וְהִבִּיאוּם לֹה', זו מְצוֹת
30 עֲשֶׂה לְהִבִּיֵא אֵת הַזֹּבֵחַ לֹה' דְּהֵינּוּ לְאוּהֵל מוֹעֵד, והעובר על כך
31 מבטל מצות עשה. וּמְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַקְרִיבוֹ בְּבִמָּה מִחוּץ
32 לְאוּהֵל מוֹעֵד מִנִּי, תִּלְמוּד לֹאמַר לְגַבִּי זֹבַח בְּבִמָּה אִיסוּר
33 הַבְּמוֹת (שם ז ד) וְלֹא וְיָבִחוּ עוֹד אֵת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעִירִם, הרי זו אזהרה
34 שֶׁלֹא לְהַקְרִיב מִחוּץ לְאוּהֵל מוֹעֵד, שֶׁהַקְרִיבָה בְּחוּץ נִחְשָׁבַת כְּהַקְרִיבָה
35 לְעִבּוּדָה זְרָה. יְכוּל הֵיית לומר שִׁיחָא עוֹנֵשׁ כְּרַת אֵף בְּאוּפֵן זֶה
36 שֶׁהַקְדִּישׁ בְּשַׁעַת הֵיחָד הַבְּמוֹת וְהַקְרִיב בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת, כפי
37 שֵׁשׁ עָלָיו כְּשֶׁהַקְדִּישׁ בְּשַׁעַת אִיסוּר הַבְּמוֹת, תִּלְמוּד לֹאמַר 'הַקְרַת
38 עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם, וְדוּרְשֵׁים שְׁדוּקָא וְאֵת' – חיוב עשה וחיוב
39 לֹא תַעֲשֶׂה, לָהֶם – לְמַקְדִּישׁ בְּשַׁעַת הֵיחָד הַבְּמוֹת וּמִקְרִיב בְּשַׁעַת
40 אִיסוּרָן, וְלֹא אֲחֵרָת – עוֹנֵשׁ כְּרַת, לָהֶם. ומבואר אם כן בברייתא,
41 שֶׁהַפְּסוּק וְלֹא וְיָבִחוּ עוֹד אֵת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעִירִם' נֹאמֵר לְאִיסוּר שְׁחוּטֵי
42 חוץ בבמה אף אם הקדישם בשעת היתר הבמות, ולא להזהיר על
43 שְׁחוּטֵיהֶם לְעִבּוּדָה זְרָה שֶׁאֵין דְּרַכָּה בְּכך, וקשה מהיכן למדים אזהרה
44 לְכך.

45 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, אף את האזהרה שלא לשחוט למרקוליס
46 ניתן ללמוד מפסוק זה, שהרי תיבת 'עוד' שנאמרה בו מיותרת, אלא
47 קָרִי בִּיה – יש לקרוא את הפסוק כאילו תיבת 'ולא' נאמרה גם על
48 הַזִּבְחָה, שִׁישְׁנָה אֲזָהָרָה שֶׁל וְלֹא וְיָבִחוּ, וְקָרִי בִּיה כְּאִילוּ תִיבַת
49 וְלֹא נֹאמְרָה גַם עַל 'עוד' וכאילו נאמר וְלֹא עוֹד, ונמצא שנאמרו
50 שני לאוין בפסוק, ויש לדרוש אחד מהם שמוזהר שלא לזבוח בחוץ
51 אף אם הקדיש זבחו בשעת היתר הבמות, ואחד מהם שמוזהר שלא
52 לזבוח לעבודה זרה שאין דרכה בכך.

משנה

53 המשנה דנה בדברים שונים שנמצאו אצל המרקוליס, האם הם
54 אסורים משום תקרובת עבודה זרה: מְצָא בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל מַרְקוּלִיס
55 מְעוֹת, כְּסוֹת (בגד) או בְּלִים, הָרִי אֵילוּ מוֹתֵרִין. אך אם מצא שם

47 **אָמַר אֲבִי**, מה שאמרה המשנה שבאופן זה מותר ליהנות מהם אף
 48 **בְּמוֹצָה**, היינו **בְּמוֹצַת אֲחֵרִים**, שמשלם שכר רק לאותם אחרים
 49 שאף להם שייך המרוחץ או הגינה, אך אם משלם גם למשרתי
 50 העבודה זרה אסור, ומה שאמרה המשנה שמותר ליהנות מהם **שְׂלֵא**
 51 **בְּמוֹצָה** כוונתה **שְׂלֵא בְּמוֹצַת הַבוֹמְרִין**, שאינו משלם להם.
 52 הגמרא מבארת את המחלוקת בין שתי הלשונות: **מֵאַן דְּמִתְנֵי אִסְיָא**
 53 – מי ששנה את דברי אביי על הסיפא, שבגינה ומרוחץ שלה ושל
 54 אחרים מותר ליהנות רק כשמשלם לאחרים ולא לכמרים, סבר שכל
 55 **שְׂכֵן** שיסבור אביי כפי הלשון ששנה את דבריו **אֲרִישָׁא**, באופן שהם
 56 שייכים רק לעבודה זרה, ש'בטובה' היינו בטובת כומרים, שכיון שהכל
 57 שייך לעבודה זרה אסור ליהנות כשמשלם למשרתיה. **וְאִילוּ מֵאַן**
 58 **דְּמִתְנֵי אֲרִישָׁא** – אבל מי ששנה את דברי אביי על הרישא, שאסר
 59 ליהנות כשמשלם הכל לכומרים, יסבור שדין זה נאמר דווקא ברישא,
 60 **אֲבָל אִסְיָא**, שהיו הגינה או המרוחץ שלה ושל אחרים, לא יסבור
 61 ש'בטובה' היינו בטובת אחרים דווקא, אלא **כִּיּוֹן דְּאִיבָא אֲחֵרִים בְּהִרְה**
 62 – שיש אחרים שיש להם חלק עם העבודה זרה בגינה או במרוחץ, ואינו
 63 משלם רק לכמרים, אלא גם לאחרים, **אִפִּילוּ בְּמוֹצַת בּוֹמְרִין נְמוּ**
 64 **שְׂפִיר דְּמֵי** – אף שמשלם גם לכמרים, מכל מקום גם באופן זה מותר לו
 65 ליהנות מן הגינה והמרוחץ, שהרי נהנה מחלק האחרים שבהם.
 66 שנינו במשנה: **עֲבוֹדַת בּוֹכְבִים שְׂל עוֹבֵד בּוֹכְבִים אִסּוּרָה מִיָּד**,
 67 מבארת הגמרא: **מִתְנִיתִין מְנֵי** – כדעת מי שנויה משנתנו, כדעת רבי
 68 **עֲקוּבָא הוּא**. **דְּתֵנִיא בְּרִייתָא**, נאמר בתורה (דברים יב א) **אֲבָד תֵּאבְדוּן**
 69 **אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲבַדוּ שָׁם הַגּוֹיִם**, ויש לפרש ש**בְּכָלִים**
 70 **שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן לְעֲבוֹדַת בּוֹכְבִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר**, וכול היית לומר,
 71 שגם אם **עֲשָׂאוּם** לכלים לשם עבודה זרה **וְלֹא נִמְרוּם** – לא גמרו
 72 עשייתם, או אף אם **נִמְרוּם** **וְלֹא הִבְיֵאוּם** למקום עבודתם, או אף
 73 **הִבְיֵאוּם** לשם ועדיין **לֹא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן** לעבוד לעבודה זרה, **יְכוּל**
 74 שיהיו הכלים **אִסּוּרִים** בהנאה, תלמוד לומר **אֲשֶׁר עֲבַדוּ שָׁם הַגּוֹיִם**,
 75 **שְׂאִין** הכלים **אִסּוּרִין** עד **שֶׁעֲבַדוּ**, כלומר שישתמשו בהם לעבוד
 76 לעבודה זרה. **מִכָּאֵן אִמְרוּ** – מדרשה זו למדו, **שֶׁעֲבוֹדַת בּוֹכְבִים שְׂל**
 77 **עוֹבֵד בּוֹכְבִים אֵינָה אִסּוּרָה** בהנאה עד **שֶׁתִּיעַבֵד**. ודין זה הוא רק
 78 בגוי, כלשון הפסוק, אבל עבודה זרה **שְׂל יִשְׂרָאֵל אִסּוּרָה מִיָּד**
 79 כשנעשתה, **דְּכָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל**. **רַבִּי עֲקוּבָא אוֹמַר**, חילוף הדיכרִים
 80 – הדין הוא בהיפך ממה שאמר רבי ישמעאל, **עֲבוֹדַת בּוֹכְבִים שְׂל**
 81 **עוֹבֵד בּוֹכְבִים אִסּוּרָה מִיָּד**, **וְשְׂל יִשְׂרָאֵל אֵינָה אִסּוּרָה** עד **שֶׁתִּיעַבֵד**,
 82 ומשנתנו נשנתה כדעת רבי עקיבא.
 83 הגמרא דנה בדרשת רבי ישמעאל: **אָמַר מַר** – הובאה בברייתא דעת
 84 רבי ישמעאל על הפסוק **אֲבָד תֵּאבְדוּן** וגו' **אֲשֶׁר עֲבַדוּ שָׁם הַגּוֹיִם**,
 85 **שְׂבָבִלִים** שכבר **נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן לְעֲבוֹדַת בּוֹכְבִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר**.
 86 מקשה הגמרא: **הָא** – הרי באותו פסוק **מְקוֹמוֹת בְּרִיתֵיב**, כלומר שיש
 87 לאבד את הקרקעות שבהם עבדו הגוים לעבודה זרה, וכיצד למדים
 88 מהפסוק את דין הכלים, שאינם אסורים עד שיעבדו. מתרצת
 89 הגמרא: **אִם אֵינּוּ עֲנִין** – אם אין הפסוק נצרך ללמד איסור על
 90 **הַמְּקוֹמוֹת** של עבודה זרה, דהיינו על הקרקעות שנעבדו, **דְּלֹא**
 91 **מִתְסַרֵי** – שהרי בין כך אינם נאסרים בהנאה, **דְּכִתִּיב** בהמשך הפסוק
 92 **אֶת אֲלֹהֵיהֶם** על החרִים, ודורשים, שאלוהיהם נמצאים על החרים,
 93 **וְלֹא שֶׁהַחֲרִים** עצמם נחשבים 'אלהיהם' לאוסרם בהנאה כעבודה
 94 זרה, אף אם עבדו אותם.

1 לקלקלִין אין מניחים תקרובת.
 2 הגמרא מבארת את הדין באופן זה בפעור ומרקוליס: **אָמַר רַבִּי יוֹסִי**
 3 **בְּרִ תֵּנִינָא**, נְקִמִינָן – נוקטים אנו להלכה, שאין דין קְלָקְלִין לֹא
 4 לְפַעוּר וְלֹא לְמַרְקוּלִיס, כלומר, אין חילוק בין דברים המונחים לפנים
 5 מן הקלקלִין לבין המונחים חוץ לקלקלִין. לענין איסור הנאתם.
 6 מבררת הגמרא: **לְמֵאֵי** – לגבי מה נאמר דין זה, **אִילִימָא** – אם נאמר
 7 שנוקטים זאת להיתר, **דְּאִפִּילוּ פְּנִים** – דברים הנמצאים לפנים מן
 8 הקלקלִין, כְּחוּץ דְּמֵי – נחשב כאילו נמצאו בחוץ, וְשָׂרֵי – ומותרים,
 9 הרי קשה, הַשְׁתָּא פַּעוּרֵי מַפְעָרִין קָמִיה – אם עובדים לפעור
 10 בעבודת בויז ופוערים | מוציאים רעיו לפניו, וכן למרקוליס עובדים
 11 בזריקת אבנים לפניו, שאף זו עבודת בויז, וכי **מִים וְמִלַּח** שאינם
 12 עשויים לנוי **לֹא מְקַרְבִין לֵיה** – אין מקריבים לפניו, הלא עבודה זו
 13 מכובדת יותר. **אֵלָא** ודאי צריך לומר, שדין זה נאמר לענין איסור,
 14 **שְׂאִילוּ** אם נמצאו חוץ לקלקלִין, **כְּבַפְּנִים דְּמֵי** – נחשב כאילו
 15 נמצאו לפנים מן הקלקלִין, וכל דבר שנמצא שם **אִסּוּר** בהנאה, ואף
 16 מים ומלח שודאי אינם עשויים לנוי, כיון שקלקלִין עשויים לצניעות
 17 ולכבוד העבודה זרה, ואילו העבודות הנעשות לבעל פעור ומרקוליס
 18 כולן בדרך בויז הן, ואין הקלקלִין מפסיקים ביניהם לבין הדברים
 19 הנמצאים בקירבתם, אלא הכל נחשבים שהוקרבו לכבודם.

משנה

20 המשנה מבארת מתי מותר ליהנות מדברים השייכים לעבודה זרה,
 21 ומתי אסור: **עֲבוֹדַת בּוֹכְבִים שְׁהִיהָ לָהּ גִּינָה או מְרוּחֵץ** לצורך
 22 משרתיה, **נְהִינָן מְהֵן** – מותר ליהנות מהם, ליטול פירות מהגינה
 23 ולהתרוחץ במרוחץ, **שְׂלֵא בְּמוֹצָה** – שלא בטובת משרתי העבודה
 24 זרה, כלומר כשאין נותנים להם שכר, שאף שנעשו לצורכיהם לא
 25 נהיו מוקדשים לעבודה זרה, כיון שאין הקדש לעבודה זרה (לעל מד),
 26 **וְאִין נְהִינָן מְהֵן בְּמוֹצָה** – ואסור ליהנות מהם כשנותנים להם שכר,
 27 כיון שנותן ריוח לעבודה זרה. ואם הָיָה המרוחץ או הגינה **שְׂלָה וְשְׂל**
 28 **אֲחֵרִים** בשותפות, **נְהִינָן מְהֵן בִּין בְּמוֹצָה** (ובין) **שְׂלֵא בְּמוֹצָה**, כיון
 29 שיש לאחרים חלק בהם, ויש לומר שנהנה מחלק האחרים ולא מחלק
 30 העבודה זרה.
 31 המשנה מבארת מאימתי נאסרת עבודה זרה בהנאה: **עֲבוֹדַת בּוֹכְבִים**
 32 **שְׂל עוֹבֵד בּוֹכְבִים** – של גוי, **אִסּוּרָה מִיָּד** כשנגמרה עשייתה, אף אם
 33 עדיין לא נעבדה, ועבודה זרה **שְׂל יִשְׂרָאֵל אֵין אִסּוּרָה** בהנאה, אף
 34 שנגמרה עשייתה, עד **שֶׁתִּיעַבֵד**.
 35

נמרא

36 הגמרא מבארת מה כוונת המשנה, שאסור ליהנות מגינה ומרוחץ של
 37 עבודה זרה 'בטובה', ומותר 'שלא בטובה': **אָמַר אֲבִי**, **בְּמוֹצָה**, היינו
 38 **בְּמוֹצַת הַבוֹמְרִין** – משרתי העבודה זרה, שנותן להם שכר על כך,
 39 **וְשְׂלֵא בְּמוֹצָה**, היינו **שְׂלֵא בְּמוֹצַת הַבוֹמְרִין**, שאינו נותן להם שכר.
 40 **וְלְאִפּוֹנֵן** – להוציא ולמעט מאיסור זה את **מוֹצַת עוֹבְדֵיהָ**, דהיינו
 41 שנותן שכר על הנאתו לעובדי העבודה זרה, **דְּשָׂרֵי** – שזה מותר,
 42 שלא איכפת לנו אם נותן להם שכר טובת הנאתו.
 43 הגמרא מביאה לשון אחרת בדברי אביי: **אִיבָא דְּמִתְנֵי לָהּ אִסְיָא** –
 44 יש ששנו את דברי אביי על הסיפא של המשנה, הָיָה המרוחץ או
 45 הגינה **שְׂלָה וְשְׂל אֲחֵרִים**, **נְהִינָן מְהֵן בְּמוֹצָה וְשְׂלֵא בְּמוֹצָה**, ועל זה
 46